

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG. 410.013.06.2021

Piotr Pietkun
Nadleśniczy Nadleśnictwa Bogdaniec
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Bogdaniec
ul. Leśna 17
66-450 Bogdaniec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/103 – Nadzór nad legalnością obrotu drewnem w województwie lubuskim.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Bogdaniec (dalej: <i>Nadleśnictwo</i> lub <i>Nadleśnictwo Bogdaniec</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Pietkun, Nadleśniczy Nadleśnictwa Bogdaniec (dalej: <i>Nadleśniczy</i>), od 1 września 1999 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań związanych z pozyskaniem z lasów państwowych drewna oraz jego sprzedażą. 3. Prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań. 4. Planowanie i przeprowadzanie kontroli.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do czasu zakończenia kontroli) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontrolerzy	1. Sebastian Stępień, specjalista kontroli państwowej, na podstawie upoważnienia nr LZG/70/2021 z dnia 1 września 2021 r. 2. Katarzyna Smereczyńska, specjalista kontroli państwowej, na podstawie upoważnienia nr LZG/72/2021 z dnia 1 września 2021 r.

(akta kontroli str. 1-5)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadzór nad realizacją zadań objętych kontrolą NIK, sprawowano zasadniczo w sposób prawidłowy.

Nadleśnictwo było przygotowane organizacyjnie do wykonywania obowiązków, w zakresie pozyskania i zbywania drewna w lasach zarządzanych przez Nadleśnictwo oraz sprawowania nadzoru w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Właściwie realizowano zadania związane z planowaniem, pozyskaniem oraz sprzedażą drewna z lasów państwowych. Rzetelnie dokumentowano czynności związane z obrotem drewnem. Jednak oznaczenie pozyskanego drewna znakiem graficznym Lasów Państwowych bez użycia czarnego koloru nie spełniało w pełni obowiązku wynikającego z rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna.

W lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, co do zasady, drewno pozyskiwano zgodnie z dokumentacją urzędową. Stwierdzone uchybienia w zakresie sporządzania świadectw legalności pozyskania drewna nie miały istotnego wpływu na realizację zadań.

W okresie objętym kontrolą Straż Leśna przeprowadzała kontrole środków transportu oraz kontrole podmiotów zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Nadleśnictwo Bogdaniec na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴ (dalej: *ustawa o lasach*), zawarło dwa porozumienia z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, w tym w zakresie legalizacji drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa:

- w dniu 1 lipca 1999 r. ze Starostą Powiatu Gorzowskiego. Na dzień 31 grudnia 2020 r. nadzorem objęto 371 działek o łącznej powierzchni 336,5592 ha należące do 366 osób fizycznych i siedmiu osób prawnych,
- w dniu 3 listopada 2017 r. z Prezydentem Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Na dzień 31 grudnia 2020 r. nadzorem objęto 33 działki o łącznej powierzchni 12,6728 ha należące do 16 osób i miasta Gorzów Wlkp.

W ramach powierzonego nadzoru Nadleśniczy zobowiązywał się m.in. do prowadzenia i wykonywania następujących spraw i czynności:

- przeprowadzania lustracji lasów i bieżącej oceny sposobu prowadzenia gospodarki leśnej przez właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa,
- informowania o wynikach przeprowadzonej lustracji,
- przygotowania materiałów niezbędnych do wydania decyzji na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy o lasach,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1463.

- sprawdzania wykonywania przez właścicieli lasów obowiązków mających na celu zapewnienie powszechnej ochrony lasu,
- przygotowania projektów decyzji w sprawie pozyskania drewna niezgodnie z Uproszczonym Planem Urządzania Lasu (dalej: UPUL),
- przygotowania projektów decyzji nakazujących właścicielom wykonanie prac, jeżeli nie wykonują oni obowiązków z zakresu trwałego utrzymania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania,
- cechowania drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa i wystawiania świadectw stwierdzających legalność pozyskania drewna.

(akta kontroli str. 9-154)

Stawki wynagrodzenia otrzymywanego przez Nadleśnictwo ze Starostwa Gorzowskiego oraz Miasta Gorzowa Wielkopolskiego za nadzór nad lasami niestanowiącymi Skarbu Państwa wyniosły:

- Miasto Gorzów Wielkopolski - 40 zł (w całym okresie objętym kontrolą),
- Powiat Gorzowski - 32,65 zł (2019 r.), 33,40 zł (2020 r.) i 34,54 zł (2021 r.)⁵.

(akta kontroli str. 298)

1.2. W zawartych porozumieniach z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa określono wykaz działek leśnych podlegających pod nadzór nadleśnictwa. Do zawartych porozumień dołączono wykazy lasów powierzonych pod nadzór Nadleśnictwa z wyszczególnieniem: obrębów ewidencyjnych, numerów lub położenia działek, powierzchni lasów oraz danych właścicieli. Powierzający zobowiązali się do corocznego aktualizowania wykazu lasów powierzonych w nadzór według stanu na 1 stycznia danego roku⁶. W przypadku Starostwa wykaz był corocznie aktualizowany, natomiast w przypadku Miasta Gorzowa Wlkp. powierzchnia nadzorowanych lasów nie ulegała zmianie.

Po zawarciu porozumienia przekazano Nadleśnictwu dokumentację urządzeniową, tj.: UPUL oraz inwentaryzację stanu lasu.

Starszy Specjalista Służby Leśnej w Nadleśnictwie corocznie, po otrzymaniu wykazu działek do nadzoru dokonywał ich weryfikacji względem UPUL oraz inwentaryzacji stanu lasu. W przypadku drobnych korekt powierzchni wynikających z modernizacji działek oraz podziałów działek geodezyjnych, które nie wpływały w żaden sposób na rzetelność możliwości korzystania z opisów taksacyjnych inwentaryzacji oraz UPUL nie zgłasza do nich uwag. W przypadku gdy okoliczności uniemożliwiały korzystanie z opracowanych inwentaryzacji oraz UPUL dla wcześniej opisanych powierzchni, kierowane było pismo do Starostwa z prośbą o sporządzenie dokumentacji odzwierciedlającej rzetelny opis drzewostanów na gruncie, umożliwiający właściwe prowadzenie nadzoru.

(akta kontroli str. 9-154,155,380)

1.3. Dane według stanu na 31 grudnia 2020 r. dotyczące lasów państwowych przedstawiały się następująco:

- powierzchnia lasów - 20.859,98 ha,
- przeciętny wiek drzewostanów - 62 lata,

⁵ Stawka była ustalana w oparciu o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych podawany przez GUS oraz uzależniona była od ilości działek leśnych, których dotyczyło porozumienie.

⁶ Zgodnie z § 1 pkt. 2 porozumienia zawartego ze Starostą Powiatu Gorzowskiego oraz zgodnie z § 8 pkt. 1 porozumienia zawartego z Prezydentem Miasta Gorzowa Wielkopolskiego wykaz lasów powierzonych w nadzór będzie aktualizowany przez Starostę każdego roku według stanu na dzień 1 stycznia i będzie jednocześnie stanowił podstawę do ustalenia kosztów związanych z prowadzeniem powierzonego nadzoru.

- przeciętna zasobność drzewostanów⁷ - 290,00 m³/ha,
- powierzchnia lasów podlegającą pod nadzór jednego pracownika - 508,78 ha.

Natomiast dane według stanu na 31 grudnia 2020 r. dotyczące nadzorowanych lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa przedstawiały się następująco:

- powierzchnia lasów 349,23 ha,
- przeciętny wiek drzewostanów 41 lat,
- przeciętna zasobność drzewostanów⁸ 123,00 m³/ha,
- powierzchnia lasów podlegającą pod nadzór jednego pracownika 11,64 ha.

W ocenie pracownika realizującego zadania dotyczące sprawowanego nadzoru, nie wystąpiła sytuacja utrudnień realizacji powierzzonego nadzoru ze względu na zbyt dużą powierzchnię lasów przekazanych w nadzór. Obowiązki związane z nadzorem wykonywane są na bieżąco.

(akta kontroli str. 159,160)

1.4. Zadania w zakresie pozyskania i sprzedaży drewna z lasów Skarbu Państwa oraz nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa zostały przypisane do Działu Gospodarki Leśnej, podlegającej bezpośrednio Zastępcy Nadleśniczego. Zgodnie z § 20 Regulaminu Organizacyjnego Nadleśnictwa Bogdaniec, wprowadzonego zarządzeniem Nadleśniczego Nadleśnictwa Bogdaniec nr 72 z dnia 9 grudnia 2019 r.⁹. Dział Gospodarki Leśnej prowadzi sprawy związane ze sprzedażą drewna, obrotem materiałowym, a także dotyczące stanu posiadania, ewidencji lasów i gruntów oraz ich udostępniania, a także realizuje zadania związane z prowadzeniem gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własność Skarbu Państwa. W szczególności do zadań Działu należy:

- realizacja zadań związanych z nadzorem nad lasami niepaństwowymi oraz sprzedaży drewna i użytków ubocznych,
- realizacja zadań związanych z racjonalnym i efektywnym zagospodarowaniem pozyskanego drewna,
- prowadzenie i koordynacja handlu drewnem, prowadzenie całokształtu spraw dotyczących analizowania stanu zasobów leśnych i określanie możliwości produkcyjnych lasu,
- kontrola prawidłowości sporządzania szacunków brakarskich.

W toku realizacji zadań objętych kontrolą, Dział ten współpracuje z Inżynierami Nadzoru, do zadań których należy kontrola leśnictw w terenie, realizacja kontroli wewnętrznej oraz kontrola nad prawidłowością prowadzenia gospodarki leśnej¹⁰. Współpracuje także z Leśniczymi, do których zadań należy całokształt spraw związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej w leśnictwie, opartej o plany urządzania lasu, z ochroną przed szkodnictwem leśnym i jego zwalczaniem¹¹.

Zgodnie z Porozumieniem, na początku każdego roku Nadleśnictwo otrzymuje zaktualizowany wykaz działek ze Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wlkp. Wykaz ten trafia do Nadleśnictwa niezwłocznie po jego aktualizacji przez wydział Ochrony Środowiska na podstawie danych otrzymanych z Wydziału Geodezji i Kartografii. Nadleśnictwo ma prawo wniesienia uwag do niniejszego wykazu. W trakcie trwania

⁷ Zasobność drzewostanów oblicza się dzieląc cały zapas drzewostanów (miąższość drewna na pniu) przez ich ogólną powierzchnię, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3186,pojecie.html>, dostęp: 29.06.2020 r.

⁸ Zasobność drzewostanów oblicza się dzieląc cały zapas drzewostanów (miąższość drewna na pniu) przez ich ogólną powierzchnię, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3186,pojecie.html>, dostęp: 29.06.2020 r.

⁹ Do końca 2019 r. w Nadleśnictwie Bogdaniec obowiązywał Regulamin organizacyjny wprowadzony w życie Zarządzeniem nr 38 z dnia 22.05.2018 r.

¹⁰ § 26 regulaminu organizacyjnego.

¹¹ § 30 regulaminu organizacyjnego.

roku w uzasadnionych przypadkach Nadleśnictwo otrzymuje aktualizację powierzchni objętej nadzorem.

(akta kontroli str. 161-237,380)

1.5. W kontrolowanym okresie w Nadleśnictwie zapewniono obsadę kadrową, która umożliwiła rzetelną realizację zadań.

Prowadzeniem spraw z zakresu objętego kontrolą zajmowało się 32 pracowników (w tym: Nadleśniczy, Zastępca Nadleśniczego, trzech Starszych Specjalistów Służby Leśnej, 13 Leśniczych, 14 Podleśniczych). Pracownicy realizujący zadania objęte kontrolą posiadali:

- przypisane zakresy obowiązków, w których wyszczególniono zadania dot. obrotu drewnem. Zakres podległości pracowników był określony w sposób przejrzysty i spójny,
- średnie lub wyższe wykształcenie leśne, a niektórzy z nich studia podyplomowe związane z obowiązkami zawodowymi. Zapewniono im dostęp do szkoleń aktualizujących i poszerzających posiadaną wiedzę.

(akta kontroli str. 238-286)

1.6. Żaden z pracowników Nadleśnictwa realizujący zadania z zakresu objętego kontrolą nie był jednocześnie właścicielem ani współwłaścicielem lasów podlegających pod nadzór jednostki, w której był zatrudniony.

W Nadleśnictwie nie wystąpiła i nie występuje sytuacja, w której osoba realizująca zadania z zakresu nadzoru nad lasami, nadzorowała lasy własne lub lasy kadry kierowniczej.

W Nadleśnictwie, zgodnie z Zarządzeniem nr 10/2003 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, Nadleśniczy zawiera umowy o zakazie konkurencji z pracownikami, zajmującymi stanowiska, które mogłyby być przez nich wykorzystywane do prowadzenia działalności niezgodnej z interesami lasów państwowych. W umowie tej strony ustalają, że w okresie trwania stosunku pracy w Nadleśnictwie, pracownik zobowiązuje się nie prowadzić działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności prowadzonej przez pracodawcę. Za działalność konkurencyjną uważana jest wszelka działalność dotycząca m.in. produkcji szkółkarskiej oraz przerób drewna.

(akta kontroli str. 287-293)

1.7. W Nadleśnictwie właściwie zaplanowano i wydatkowano środki finansowe na realizację zadań, a zaplanowane środki pozwoliły na realizację wszystkich.

W 2020 r. przychody dotyczące lasów Skarbu Państwa wynosiły: 21.253.684,25 zł, co przedkładało się na przychody w wysokości 1.018,87 zł/ha lasów.

Natomiast przychody związane z nadzorowaniem lasów na mocy porozumień wyniosły: 11.747,99 zł, co w przeliczeniu na powierzchnię lasów wynosiło odpowiednio: 33,64 zł.

Powyższe środki finansowe były planowane i wydatkowane m.in. na ścinę drzew i wyrób sortymentów, zrywkę drewna i pozostałe prace związane z pozyskaniem drewna. Zaplanowane przychody pozwoliły na realizację wszystkich zaplanowanych zadań.

(akta kontroli str. 294-310,599-611,985-986)

1.8. Plan Urządzenia Lasu (dalej: *PUL* lub *Plan*) dla Nadleśnictwa Bogdaniec na lata 2014 - 2023 został sporządzany na podstawie ustawy o lasach oraz w oparciu o Instrukcję Urządzenia Lasu stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r.

Plan Urządzenia Lasu zawierał:

- opis lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia wg stanu na dzień 1 stycznia 2014 r.,
- analizę gospodarki leśnej w poprzednim okresie,
- program ochrony przyrody,
- określenie zdań dotyczących: etatu miąższościowego użytków głównych, projektowanej powierzchni zalesień i odnowień oraz powierzchni pielęgnowania lasu, ochrony lasu, w tym zadań ochrony przeciwpożarowej, gospodarki łowieckiej, potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej.

Obowiązujący na lata 2014–2023 Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Bogdaniec powstał w trakcie następujących prac:

- zwołanie Komisji Założeń Planu przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie (dalej: *Dyrektor RDLP*) celem wypracowania „Założeń do sporządzenia projektu Planu Urządzenia Lasu” wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania tego Planu na środowisko. Uczestnikami Komisji byli: Nadleśniczy, przedstawiciele RDLP, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Zespołu Ochrony Lasu, urzędów, samorządów, przedsiębiorców leśnych oraz osoby zainteresowane gospodarką leśną i ochroną przyrody w lasach nadleśnictwa. Posiedzenie Komisji odbyło się w dniu 2 marca 2012 r.,
- złożenie przez Dyrektora RDLP wniosku w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganej w Prognozie oddziaływania Planu na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska¹²,
- podanie do publicznej wiadomości przez Dyrektora RDLP w Biuletynie Informacji Publicznej RDLP i lokalnej prasie informacji o:
 - przystąpieniu do opracowania projektu PUL,
 - możliwościach zapoznania się z założeniami do planu oraz o miejscu ich wyłożenia do wglądu,
 - sposobie, miejscu i terminie składania uwag i wniosków,
 - właściwości rozpatrywania uwag i wniosków,
- wyłonienie w drodze przetargu publicznego wykonawcy projektu PUL wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, wykonanie prac terenowych, a następnie kameralnych przez wykonawcę Planu, wykonanie zestawień zbiorczych danych inwentaryzacyjnych wraz z ich zobrazowaniem na mapach przeglądowych, zaprojektowanie wskazówek gospodarczych, aktualizację Programu Ochrony Przyrody, sporządzenie Prognozy oddziaływania planu na środowisko,
- zwołanie przez Dyrektora RDLP Narady Techniczno-Gospodarczej, której przedmiotem była m.in. analiza gospodarki leśnej za okres obowiązywania poprzedniego PUL na podstawie referatu Nadleśniczego, koreferatu wykonawcy projektu PUL wraz z oceną oddziaływania na środowisko czynności gospodarczych wykonywanych zgodnie z dotychczasowym PUL. Narada Techniczno-Gospodarcza odbyła się w dniu 4 listopada 2013 r.,
- podanie przez Dyrektora RDLP do publicznej wiadomości informacji o możliwościach zapoznania się z projektem PUL wraz z Prognozą oddziaływania Planu na środowisko,
- przekazanie protokołu wraz z projektem PUL oraz Prognozą oddziaływania na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska¹³ i do

¹² Dz.U. z 2008r., nr 199, poz.1227.

¹³ Projekt planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. - pismo nr WOOS-I.410.18.2014.RD z dnia 13 lutego 2014 r.

Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego¹⁴ z prośbą o wydanie opinii,

- sporządzenie w marcu 2014 r. przez Dyrektora RDLP pisemnego podsumowania, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- skierowanie projektu PUL wraz z podsumowaniem za pośrednictwem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych do zatwierdzenia przez Ministra Środowiska¹⁵,
- zatwierdzenie przez Ministra Środowiska decyzją z dnia 12 czerwca 2014 r. PUL dla Nadleśnictwa Bogdaniec na lata 2014-2023¹⁶,
- podanie do publicznej wiadomości informacji o zatwierdzeniu PUL przez Dyrektora RDLP.

Z powyższego wynika, że w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 11 czerwca 2014 r. Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną mimo braku zatwierdzonego PUL. W okresie tym Nadleśnictwo Bogdaniec pozyskało 57.062,93 m³ drewna.

Według Nadleśniczego zasady sporządzania PUL opisuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r.¹⁷ Zgodnie z tym rozporządzeniem PUL opracowywany jest na okres dziesięcioletni i to opracowanie w przypadku lasów będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zleca Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, nie później niż na 15 miesięcy przed upływem okresu obowiązywania dotychczasowego PUL. Jednocześnie nie ma ustalonego ustawowego terminu opracowania, uzgodnienia, zatwierdzenia, czy też przekazania nadleśniczemu PUL. Jednocześnie interpretacje prawne, wskazują, że zatwierdzenie PUL przez Ministra właściwego do spraw środowiska ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny (nie wprowadza nowego stanu prawnego, a jedynie potwierdza zastany na określonej dacie stan faktyczny gruntu leśnego) oraz określa zadania do realizacji w okresie 10 lat obowiązywania planu. Minister zatwierdza więc Plan Urządzenia Lasu, który stanowi podstawę gospodarki leśnej od początku jego obowiązywania.

(akta kontroli str. 311-375,382-391)

1.9. Nadleśnictwo sprawuje nadzór nad 91,57 ha lasów objętych Uproszczonym Planem Urządzenia Lasu. Aktualny UPUL jest opracowany dla powierzchni 79,15 ha lasów położonych na terenie Starostwa Gorzowskiego¹⁸. Różnica ta wynika z tego, że okres obowiązywania dokumentacji urzędzeniowej dla powierzchni 12,42 ha stracił ważność z dniem 31 grudnia 2020 r. natomiast z dokumentacji przekazanej przez Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp. wynika, że nowy UPUL będzie obowiązywać od 1 stycznia 2022 r.

Niezbędne dane dotyczące lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa znajdowały się w porozumieniu (i załączniku) zawartym przez Starostę z Nadleśniczym.

(akta kontroli str. 377)

¹⁴ Projekt planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został zaopiniowany przez Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp - pismo nr NS-NZ.9022.7.3.2014.BP/NJ z dnia 05 lutego.2014 r.

¹⁵ Wniosek nr ZU-7015-22/14 dnia 21 maja 2014 r.

¹⁶ Decyzja Nr DLP-I-611-37/24055/14/LP z 12.06.2014 r.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. poz. 1302).

¹⁸ Na terenie Miasta Gorzowa znajdują się działki leśne o pow. poniżej 10 ha, dla których właściwym dokumentem urzędzeniowym jest inwentaryzacja stanu lasu.

1.10. Na terenie Nadleśnictwa Bogdaniec znajdują się cztery rezerваты przyrody: Bogdanieckie Cisy, Bogdanieckie Grądy, Dębowa Góra oraz Morenowy Las. Część gruntów Nadleśnictwa znajduje się w zasięgu otuliny Parku Narodowego „Ujście Warty”. Na terenie Nadleśnictwa powołano cztery obszary chronionego krajobrazu, są to: Puszcza Barlinecka, Lasy Witnicko-Dębiańskie, Lasy Witnicko-Dzieduszyckie, Gorzowsko-Krzeszycka Dolina Warty. Ponadto na gruntach Nadleśnictwa występuje 26 obiektów uznanych za pomniki przyrody oraz jeden użytek ekologiczny - Torfowisko Mosina. Na gruntach Nadleśnictwa usytuowane są także obszary Natura 2000. Są to: Torfowisko Chłopiny, Murawy Gorzowskie¹⁹, Ostoja Witnicko-Dębiańska i Ujście Warty.

Plan Urządzenia Lasu został opracowany uwzględniając wymagania ochrony przyrody: projekt planu w zakresie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 oraz w części dotyczącej otuliny rezerwatów przyrody w zakresie ustaleń lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody rezerwat przyrody został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska²⁰, natomiast w części dotyczącej otuliny parku narodowego w zakresie ustaleń lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego został uzgodniony z Dyrektorem Parku Narodowego²¹. Ponadto projekt Planu został pozytywnie zaopiniowany przez Lubuskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. w zakresie prognozy oddziaływania na środowisko oraz wymagań higienicznych i zdrowotnych²².

(akta kontroli str. 392-506)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśnictwo było prawidłowo przygotowane organizacyjnie i kadrowo do wykonywania obowiązków objętych kontrolą NIK. Opisana w Regulaminie organizacyjnym Nadleśnictwa struktura zapewniała prawidłową realizację ww. nadzoru. Właściwie zaplanowano i wydatkowano środki finansowe, a ich wielkość była wystarczająca do rzetelnej realizacji zadań.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań związanych z pozyskaniem z lasów państwowych drewna oraz jego sprzedażą

Opis stanu
faktycznego

2.1. W Nadleśnictwie Bogdaniec szacunki brakarskie dotyczące pozyskania drewna sporządzano na podstawie i zgodnie z obowiązującym Planem Urządzenia Lasu. Ponieważ PUL sporządzany jest na okres 10 lat, roczne pozyskanie planowane jest jako około 1/10 powierzchni (w przybliżeniu również 1/10 masy drewna) określonej w PUL. Powierzchnie, na których planowane jest pozyskanie drewna zawierają odpowiednią wskazówkę gospodarczą zapisaną w PUL. Leśniczowie corocznie składają propozycje powierzchni do szacunków brakarskich na kolejny rok, w rozmiarze około 1/10 Planu. Wybór powierzchni weryfikowany jest przez Zastępcę Nadleśniczego oraz Specjalistę ds. Użytkowania Lasu. Prowadzenie pozyskania drewna w ten sposób prowadzi do wykonania właściwych zabiegów z udziałem pozyskania drewna na wszystkich powierzchniach ujętych w PUL w całym okresie jego obowiązywania.

Pracownicy terenowi (Leśniczy, Podleśniczy) sporządzają szacunki brakarskie, które podlegają kontroli uprawnionych pracowników Nadleśnictwa, jak również Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie.

¹⁹ Murawy Gorzowskie leżą w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, ale nie na gruntach Lasów Państwowych.

²⁰ Pismo Nr WOOŚ-I.410.18.2014.RD z dnia 13.02.2014 r.

²¹ Pismo Nr O-404-72/13/MJ z dnia 25.11.2013 r.

²² Pismo Nr NS-NZ.9022.7.3.2014.BP/NJ z dnia 5.02.2014 r.

Według zatwierdzonego PUL, etat cięć określony na lata 2014-2023 wynosił 1.305.781 m³ (z tego użytki rębne – 610.781 m³, a przedrębne – 695.000 m³), co przedkładało się na szacunkową roczną ilość pozyskania drewna w ilości 130.578,10 m³.

Orientacyjna miąższość grubizny netto sosny i modrzewia na całej powierzchni planowanej do użytkowania rębego wyniosła 443.761 m³, co stanowiło 76% grubizny netto z wszystkich gatunków. W przypadku użytków przedrębnych sosna wykazywana jest osobno i planowana miąższość grubizny netto sosny wyniosła 612.309 m³ co stanowiło 88% grubizny netto z sumy wszystkich gatunków.

W 2020 r. plan pozyskania sosny według szacunków brakarskich określono na 98.735 m³. Plan sprzedaży dla tego asortymentu wynosił 98.425 m³. Ilość planowanego pozyskania drewna według szacunków brakarskich nie przekroczyła zatem etatu cięć określonego w zatwierdzonym PUL, który jest maksymalnym możliwym poziomem pozyskania drewna. Należy jednak mieć na uwadze, że maksymalny plan pozyskania dotyczy całego dziesięcioletniego okresu jego obowiązywania. W związku z tym w jednym roku można pozyskać więcej niż 1/10 tego Planu, ale w ciągu dziesięciu lat nie można przekroczyć całkowitej wielkości określonej w operacie w Nadleśnictwie.

(akta kontroli str. 507-510)

2.2. W Nadleśnictwie Bogdaniec sporządzano corocznie plany sprzedaży drewna na podstawie planów pozyskania drewna oraz stosownie do uregulowań zawartych w załączniku nr 1 do Zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 66 z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych pod nazwą "Zasady użytkowania lasu" w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych ZM.7603.13.2019²³.

Plan sprzedaży drewna wszystkich gatunków w Nadleśnictwie w 2020 r., przewidywał sprzedaż na poziomie 131.500 m³ o wartości 25.301.000 zł.

W 2020 r. największą objętość drewna do sprzedaży zaplanowano w Leśnictwie Zacisze – 12.455 m³ drewna, zrealizowano natomiast 8.822,67 m³, co stanowiło 70,83 % planu.

Nadleśniczy wyjaśnił, że „przyczyną nie zrealizowania w pełni planu sprzedaży drewna w 2020 r. w Leśnictwie Zacisze, było wystąpienie epidemii COVID-19, oraz konsekwencji jakie się z tym wiązały dla gospodarki i przemysłu drzewnego. Nadleśnictwo zostało zmuszone do ograniczenia pozyskania drewna, ze względu na brak odbioru surowca przez kontrahentów oraz przedłużenia obowiązyujących umów sprzedaży drewna i przesunięcia terminu ich realizacji. Ograniczenie pozyskania drewna w Leśnictwie Zacisze podyktowane zostało również ryzykiem deprecjacji zalegającego na magazynie Leśnictwa niesprzedanego surowca, a co za tym idzie obniżenia jego wartości”.

(akta kontroli str. 511-564,1238)

2.3. W dniu 7 października 2021 r. dokonano oględzin drewna pozostającego w Leśnictwie Zacisze, w czasie prowadzonej kontroli w Nadleśnictwie, mającej na celu ustalenie prawidłowości jego cechowania. W czasie oględzin objechano teren leśnictwa w celu ustalenia aktualnego położenia pozyskanego drewna. W toku oględzin stwierdzono, że na sześciu stosach nie naniesiono płytek do znakowania drewna. Z oświadczenia Pana Leśniczego złożonego w toku oględzin wynikało, że było to drewno w trakcie produkcji i z bieżącej zrywki, która nie została jeszcze zaewidencjonowana. Po zakończeniu zrywki danej partii surowca, drewno to zostanie odebrane, naniesione do ewidencji, ocechowane i oznaczone plakietką leśnictwa.

²³ B.I.LP.2019.12.139 z dnia 2019.12.10.

Przy płytkach do znakowania drewna znajdował się cechowy znak graficzny odbity za pomocą specjalnego młotka. W kilku przypadkach był on niewyraźny i mało czytelny.

W dniu 29 października 2021 r. przeprowadzono oględziny drewna w Leśnictwie Zacisze, które w dniu 7 października 2021 r. nie było ocechowane. W wyniku oględzin ustalono, że wszystkie drewno zostało ocechowane znakiem graficznym Lasów Państwowych oraz oznakowane czerwonymi płytkami z numerem stosu oraz sześciocyfrowym znakiem leśnictwa. Ponownie stwierdzono, że cechowy znak graficzny był odbity w sposób niewyraźny i mało czytelny. Zostało to szerzej opisane w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

W 2020 r. w Nadleśnictwie Bogdaniec w ramach uprzątkowania powierzchni przy linii PKP pozyskano łącznie 376,69 m³ drewna²⁴, z tego 13,53 m³ akacji, 15,88 m³ brzozy, 127,93 m³ dębu, 2,58 m³ osiki i 216,75 m³ sosny.

(akta kontroli str. 565-598)

2.4. W Nadleśnictwie Bogdaniec sprzedaż pozyskanego drewna była dokonywana zgodnie z planem sprzedaży w oparciu o plany finansowo-gospodarcze dla poszczególnych lat objętych kontrolą stosownie do § 6 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe²⁵.

(akta kontroli str. 599-661)

2.5. W Nadleśnictwie rzetelnie dokumentowano czynności związane z obrotem drewnem. Wszystkie dokumenty były tworzone zgodnie z zaleceniami Dyrekcji Lasów Państwowych dotyczącymi dobrych praktyk²⁶ związanych z obiegiem i kontrolą dokumentów oraz w oparciu o aktualne zarządzenia Nadleśniczego dotyczące obiegu i kontroli dokumentów w Nadleśnictwie²⁷.

Przy obrocie drewnem dla określonego typu sprzedaży wystawiane były następujące dokumenty:

- przy sprzedaży detalicznej dla osób fizycznych wystawiano asygnatę²⁸ (AS) zawierającą informacje z Rejestru Odebranego Drewna²⁹ (ROD) lub Specyfikacji Manipulacyjnej³⁰ (SM), a końcowym dokumentem był paragon lub faktura,
- przy sprzedaży detalicznej dla firm, wystawiano asygnatę (AS) zawierającą informacje z Rejestru Odebranego Drewna (ROD) lub Specyfikacji Manipulacyjnej (SM), a końcowym dokumentem była faktura,
- przy sprzedaży dla firm na podstawie zawartych umów, końcowym dokumentem wystawionym przez Nadleśnictwo była faktura wystawiona na podstawie Kwitu Wywozowego³¹ (KW), zawierającego informację z ROD lub SM. W przypadku, kiedy drewno przekazywane było kupującemu w miejscu jego składowania,

²⁴ Pozyskanie miało miejsce na terenie Leśnictwa Motylewo, Nowiny i Białcz.

²⁵ Dz. U. Nr 134, poz. 692.

²⁶ Zbiór dobrych praktyk związanych z obiegiem i kontrolą dokumentów. Dokumenty wykorzystywane podczas ewidencji przychodu i rozchodu drewna oraz w procesie rozliczeń zadań gospodarczych, Warszawa 2020 r.

²⁷ Zarządzenie nr 76/2016 Nadleśniczego Nadleśnictwa Bogdaniec z dnia 28.12.2016 r. (obowiązujące od dnia 01.01.2016r.), Zarządzenie nr 73 Nadleśniczego Nadleśnictwa Bogdaniec z dnia 28.11.2018 r. oraz Zarządzenie nr 15 Nadleśniczego Nadleśnictwa Bogdaniec z dnia 29.01.2021 r.

²⁸ Dokument rozchodowy drewna i użytków bocznych przy sprzedaży w leśnictwach, sporządzania w rejestratorze przez leśniczego lub podleśniczego.

²⁹ Dokument źródłowy służącym do wpisywania w terenie danych z bezpośredniego pomiaru i klasyfikacji surowca oraz miejsca pozyskania, kategorii użytkowania i in. informacji potrzebnych do wyliczenia wynagrodzeń, ewidencji posuszu.

³⁰ Dokument przychodowo-rozchodowy dokumentujący korektę magazynu drewna, przeklasyfikowanie surowca w przypadku zmian jego jakości, przeznaczenia lub przeklasyfikowanie surowca.

³¹ Dokument stanowiący podstawę przemieszczania wyrobionych i odebranych materiałów drzewnych przy użyciu środków transportowych, a po podpisaniu przez odbiorcę stanowi dowód dostawy określonej w nim ilości/sztuk drewna.

wystawiany był Protokół Przekazania³² (PP) zawierający informację z ROD lub SM.

(akta kontroli str. 662-789)

2.6. Na terenie Nadleśnictwa Bogdaniec występują następujące formy ochrony przyrody³³:

- cztery rezerваты: Bogdanieckie Cisy, Bogdanieckie Grądy, Dębowa Góra oraz Morenowy Las,
- Park Narodowy „Ujście Warty”,
- cztery obszary chronionego krajobrazu, są to: Puszcza Barlinecka, Lasy Witnicko-Dębiańskie, Lasy Witnicko-Dzieduszyckie, Gorzowsko-Krzeszycka Dolina Warty,
- obszar Natura 2000 (Torfowisko Chłopiny, Murawy Gorzowskie, Ostoja Witnicko-Dębiańska, Ujście Warty),
- 26 pomników przyrody,
- jeden użytek ekologiczny,
- jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Inżynierowie Nadzoru sprawowali nadzór nad bezpieczeństwem prac oraz realizacją umów przez Zakłady Usług Leśnych przy pozyskaniu drewna poprzez weryfikację realizacji zleconych prac w trakcie przeprowadzanych kontroli terenowych. W zawieranych umowach z Zakładami Usług Leśnych każdorazowo Nadleśnictwo ujmowało zapisy dotyczące obowiązków wykonawców w zakresie techniki oraz technologii gwarantującej minimalizację strat i zanieczyszczeń w środowisku naturalnym w trakcie realizacji przedmiotu umowy oraz kwalifikacji personelu obsługującego maszyny i urządzenia techniczne³⁴.

Pozyskanie drewna z obszarów chronionych Nadleśnictwa, w okresie objętym kontrolą, kształtowało się następująco:

- w 2019 r. - pozyskano 97.621 m³ drewna (plan zadań ochronnych przewidywał pozyskanie w ilości 100.224,00 m³),
- w 2020 r. - pozyskano 78.731,30 m³ drewna (plan zadań ochronnych przewidywał pozyskanie w ilości 188.953,00 m³),
- w 2021 r. - pozyskano 72.717,39 m³ drewna (plan zadań ochronnych przewidywał pozyskanie w ilości 80.053,00 m³).

Pozyskanie drewna z obszarów objętych ochroną przyrody w Leśnictwie Zacisze³⁵, wynosiło:

- w 2019 r. - pozyskano 14.076,26 m³ drewna (z tego sosny - 12.237,84 m³). Planowane było pozyskanie drewna w ilości 14.277,00 m³ (z tego sosny - 13.156,00 m³),
- w 2020 r. - pozyskano 9.622,32 m³ drewna (z tego sosny - 8.754,51 m³). Planowane było pozyskanie drewna w ilości 12.923,00 m³ (z tego sosny - 10.070,00 m³),
- w 2021 r. - pozyskano 8.127,31 m³ drewna (z tego sosny - 6.839,23 m³). Planowane było pozyskanie drewna w ilości 11.354,00 m³ (z tego sosny - 9.759,00 m³).

(akta kontroli str. 392-506,790-905)

2.7. W Nadleśnictwie Bogdaniec w okresie objętym kontrolą nie przeprowadzono kontroli przez instytucje zewnętrzne, dotyczących pozyskania drewna w lasach.

³² Dokument przekazania drewna kupującemu w miejscu jego składowania. Podstawą jego sporządzenia jest porozumienie zawarte pomiędzy sprzedającym a kupującym regulujące sposób obrotu drewnem.

³³ Na dzień 30 września 2021 r.

³⁴ Zapisy zgodne z Zarządzeniem DGLP nr 66 z 7.11.2019 r. dot. zasad użytkowania lasu.

³⁵ Leśnictwo o największej ilości pozyskanego drewna w Nadleśnictwie.

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Poddane oględzinom drewno zgromadzone na terenie Leśnictwa Zacisze zawierało oznaczenie Lasów Państwowych, które naniesiono za pomocą tarczy do cechowania drewna poprzez odcisnięcie na słojach drewna. Nie był to jednak znak graficzny w kolorze czarnym, o czym mowa w § 5 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna, cechowania drewna w jednostkach organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe³⁶. Zgodnie z tym przepisem, cechowania drewna w jednostkach organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, dokonuje się przez naniesienie, za pomocą tarczy, na drewno znaku graficznego w kolorze czarnym oraz przymocowanie płytki z numerem w kolorze czerwonym.

Nadleśniczy wyjaśnił, że *„drewno pozyskane w Nadleśnictwie Bogdaniec podlega cechowaniu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r., zaś składnikami cechowania są: znak graficzny Lasów Państwowych, naniesiony za pomocą odpowiedniej tarczy oraz płytka z numeracją drewna. Nanoszenie znaku graficznego w kolorze czarnym może być utrudnione z kilku powodów:*

- *poprzez wadliwości tuszownic, w których substancja w kolorze czarnym po niedługim czasie po prostu wysycha,*
- *pod wpływem warunków atmosferycznych, tusz po prostu błednie, utlenia się i znika w szybkim czasie,*
- *technologia stosowana przy zrywce drewna, szczególnie zrywka dłużyć po ziemi, powoduje często zabrudzenia czoł pozyskanego surowca, co uniemożliwia zlokalizowanie i odczytanie znaku graficznego Lasów Państwowych w kolorze czarnym.*

Znak graficzny znajdujący się na tarczy, umieszczany jest na pozyskanym drewnie w sposób trwały, a brak koloru czarnego, w żaden sposób nie wpływa na „trwałość” oznaczenia drewna i nie ogranicza możliwości zidentyfikowania pochodzenia drewna. Ponadto według Zarządzenia nr 51 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 30 września 2019 r., w załączniku nr 2 zatytułowanym: Warunki techniczne – zasady przygotowania do pomiaru, pomiar, obliczanie miąższości i cechowanie surowca drzewnego, w punkcie 7, określone są zasady cechowania drewna, które wskazują, że cechowanie drewna polega na trwałym umieszczeniu na pozyskanym drewnie znaku graficznego, literowego lub cyfrowego oraz kolejnego numeru sztuki albo numeru stosu drewna (w formie np. plastikowej plakietki). Z tego zapisu wynika, że nie jest określony kolor znaku graficznego Lasów Państwowych, jaki powinien znajdować się na cechowanym drewnie”.

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśniczy skutecznie wykonywał zadania związane z pozyskaniem oraz sprzedażą drewna z lasów państwowych. Szacunki brakarskie sporządzono w oparciu o PUL, a na ich podstawie rzetelnie planowano i realizowano sprzedaż drewna. W okresie objętym kontrolą rzetelnie dokumentowano czynności związane z obrotem drewna. Jednak samo cechowanie drewna przeprowadzano bez używania czarnego koloru do oznaczenia drewna pochodzącego z Lasów Państwowych.

OBSZAR

³⁶ Dz. U. Nr 36, poz. 201.

3. Prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań

3.1. Pracownicy Nadleśnictwa posiadali dokumentację dotyczącą lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, nad którymi nadzór w oparciu o porozumienia, w okresie objętym kontrolą, sprawuje Nadleśniczy wynosiła:

- na koniec 2018 r. – 349,22 ha,
- na koniec 2019 r. – 349,20 ha,
- na koniec 2020 r. – 349,23 ha,
- na dzień 30 września 2021 r. – 349,35 ha.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. liczba właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa wynosiła - 390 osób, natomiast liczba działek leśnych - 404. Szacunkowy przeciętny wiek drzewostanów wynosił 41 lat, natomiast szacunkowa przeciętna zasobność drzewostanów - 123 m³/ha³⁷.

(akta kontroli str. 6,159)

3.2. W przypadku każdej informacji o pozyskaniu drewna w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, Leśniczy cechował drewno i wydawał świadectwa legalności pozyskania drewna.

Nadzór leśniczych nad prowadzoną gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z zawartych porozumień wynikał z ich zakresów czynności, uprawnień i odpowiedzialności³⁸.

W Nadleśnictwie prowadzono ewidencje świadectw legalności pozyskania drewna w formie elektronicznej, w których ujmowano m. in. dane właściciela lasu, informacje o wydanych decyzjach ustalających zadania z zakresu gospodarki leśnej wynikające z inwentaryzacji stanu lasu, dane o położeniu lasu, nr świadectwa legalności, datę odbioru i rodzaj odebranego drewna.

(akta kontroli str. 243-286,910-983)

Świadectwa legalności pozyskania drewna nie były objęte ewidencją druków ścisłego zarachowania, a każde Leśnictwo stosowało własną numerację świadectw. Starszy Specjalista Służby Leśnej wyjaśnił, że druki zaliczone do druków ścisłego zarachowania obowiązujące w Nadleśnictwie Bogdaniec określone są na podstawie Zarządzenia Nr 27 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 października 1996 r. w sprawie druków ścisłego zarachowania obowiązujących w jednostkach Lasów Państwowych. Zgodnie z § 2 tego Zarządzenia, w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych –wprowadza się do stosowania następujące druki jako druki ścisłego zarachowania: asygnata, kwit podwozowy, kwit wywozowy, kwit skupu, czek gotówkowy, kasa przyjmie KP, kasa wypłaci KW. Równorzędnymi drukami ścisłego zarachowania są następujące druki, będące drukami wyjściowymi z rejestratora leśniczego: asygnata, kwit podwozowy, kwit wywozowy. Powyższe Zarządzenie nie wymienia zatem świadectwa legalności jako druku obowiązkowo zaliczanego do druków ścisłego zarachowania w jednostkach LP. Zaznaczył ponadto, że nikt nie narzucił wymogu objęcia świadectw legalności pozyskania drewna ewidencją drukiem ścisłego zarachowania.

(akta kontroli str. 987)

W okresie objętym kontrolą w lasach niestanowiących własności skarbu Państwa pozyskano:

³⁷ Na podstawie UPUL lub inwentaryzacji stanu lasów.

³⁸ Pkt 25 zadań szczególnych zakresu czynności.

- na koniec 2018 r. – 21 m³,
- na koniec 2019 r. – 16 m³,
- na koniec 2020 r. – 129 m³,
- na dzień 30 września 2021 r. – 113 m³.

W poszczególnych latach objętych kontrolą wystawiono następującą liczbę świadectw legalności:

- w 2019 r. – sześć świadectw,
- w 2020 r. – osiem świadectw,
- w 2021 r. (do 30 września) – 31 świadectw.

Na wszystkich świadectwach wskazano, że podstawą pozyskania drewna są zadania z zakresu gospodarki leśnej określonych w decyzjach, o których mowa w art. 23 ust. 4 ustawy o lasach.

Każde świadectwo podpisane zostało przez Leśniczego danego leśnictwa, na żadnym z nich nie było oznaczenia „kopia”, a 16 świadectw nie posiadało pieczęci nagłówkowej Nadleśnictwa. Zostało to szerzej opisane w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

(akta kontroli str. 6,910-983,987)

3.3. W 2020 r. na terenie Nadleśnictwa stwierdzono jeden przypadek pozyskania drewna niezgodnego z decyzją Starosty Gorzowskiego wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasów, który polegał na wycince drzew nie mający charakteru zabiegu pielęgnacyjnego dla drzewostanu na działce w obrębie Wysoka. Dla pozyskanego drewna nie został wydany dokument stwierdzający legalność jego pozyskania (świadectwo). Miąższość samowolnie pozyskanego drewna z tej działki wyniosła 13 m³. Nadleśnictwo poinformowało pisemnie o zaistniałej sytuacji Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp.³⁹. Starostwo powiadomiło o nielegalnej wycince Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie, które z kolei zawiadomiło o kradzieży drewna Policję w Gorzowie Wlkp.

(akta kontroli str. 984,1022-1041)

Nadleśniczy nie wydawał decyzji, o których mowa w art. 23 ust. 4 ustawy o lasach⁴⁰.

(akta kontroli str. 9-17,144-147)

W badanym okresie nie stwierdzano sytuacji, w których zalegalizowano pozyskane drewno pochodzące z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, dla których nie było aktualnej dokumentacji urządzeniowej, ani wydanej na jej podstawie decyzji o której mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach. Wystąpiła natomiast sytuacja, w której ilość pozyskanego drewna przekraczała ilość ustaloną w inwentaryzacji stanu lasu. Na działce w obrębie Stare Dzeduszyce stwierdzono, że występująca na niej kępa świerka została opanowana przez kornika drukarza. Niezbędne zatem było podjęcie działań w celu usunięcia całego udziału świerka na powierzchni ok. 0,31 ha (cięcie sanitarne). Zadanie to należało wykonać w ramach obowiązku wynikającego z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy o lasach, zgodnie z którym właściciele lasów są obowiązani do trwałego utrzymywania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania, a w szczególności do pielęgnowania i ochrony lasu.

(akta kontroli str. 989-1002)

3.4. W Nadleśnictwie nie nadzorowano realizacji wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej oraz przeprowadzania przed wycięciem drzew w nadzorowanych lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa inwentaryzacji przyrodniczej

³⁹ Pismo Nr ZG..750.13.2020 z dnia 28 października 2020 r.

⁴⁰ Zgodnie z zawartymi porozumieniami Nadleśniczy nie ma uprawnień do wydawania decyzji.

(ogłędziny, rozpoznanie), np. w zakresie gniazd ptasich, chronionych gatunków roślin i zwierząt. W zakresie tym prowadzono natomiast doradztwo dla właścicieli lasów zgłaszających zamiar pozyskania drewna.

Nadleśniczy wyjaśnił, że „w zawartych porozumieniach nie ma postanowień, z których wynika, że Nadleśnictwo ma w nadzorowanych lasach wykonywać inwentaryzację przyrodniczą (ogłędziny, rozpoznanie) np. w zakresie gniazd ptasich, chronionych gatunków roślin i zwierząt. Leśniczowie podczas doradztwa, które poprzedzało każdy zgłoszony zamiar wykonania wycinki w lasach niepaństwowych, przeprowadzali natomiast rozpoznanie drzewostanu na gruncie, uwzględniając ewentualną obecność gniazd ptasich, chronionych gatunków roślin czy zwierząt. Pozyskanie drewna odbywało się w zdecydowanej przewadze poza okresem lęgowym ptaków. Wskazywano właścicielom, w jakich okresach najlepiej przeprowadzać prace pozyskaniowe. W przypadku incydentalnych cięć w okresie lęgowym, o bardzo małym rozmiarze, zwracano szczególną uwagę wskazując które drzewa należy bezwzględnie pozostawić na gruncie. Niniejsze doradztwo opierało się na zasadach dobrej praktyki leśnej obowiązującej w PGL LP. Jednocześnie, zgodnie z pismem Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych znak ZG.7000.3.2018 z dnia 6 marca 2018 r. dot. uwag do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, sposób przeprowadzenia wizji, termin oraz sposób jej udokumentowania pozostaje w gestii zarządcy/właściciela terenu”.

(akta kontroli str. 157)

3.5. W kontrolowanym okresie do Nadleśnictwa nie wpływały oficjalne wnioski o doradztwo w zakresie zalesienia jak i wnioski o których mowa w art. 35 ust. 5 ustawy o lasach. Wpływały natomiast wnioski (pisemne, telefoniczne lub składane osobiście) o doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej⁴¹. W takich sytuacjach Nadleśnictwo kierowało wnioskodawcę do odpowiedniego terytorialnie leśniczego zaznaczając, że po uprzednim uzgodnieniu terminu, leśniczy dokona bezpośrednio w terenie wspólnie z wnioskodawcą ogłędzin drzewostanu oraz udzieli szczegółowych rad i wskazań, dotyczących planowanych działań do realizacji. W zdecydowanej przewadze kontakt właścicieli lasów niepaństwowych odbywał się bezpośrednio z Nadleśnictwem, a jego następstwem było doradztwo w siedzibie Nadleśnictwa lub przekazywanie kontaktu do odpowiedniego terytorialnie leśniczego, w celu doradztwa na gruncie. Ponadto każda informacja od osób będących właścicielami lasu o przystępowaniu do wykonania zadań gospodarczych poprzedzona była wizytą leśniczego w terenie, w celu doradztwa w zakresie wykonania zadania przewidzianego do realizacji.

W Nadleśnictwie nie zostały opracowane procedury w zakresie szeroko rozumianego doradztwa właścicielom lasów w zakresie realizacji zadań przewidzianych w UPUL.

(akta kontroli str. 988,1042-1048)

3.6. W kontrolowanym okresie, Nadleśnictwo Bogdaniec zgłosiło jeden przypadek wykonania wycinki na działce ewidencyjnej nr 363/31 w obrębie ewidencyjnym Wysoka, gmina Lubiszyn, niezgodnej z decyzją Starosty Gorzowskiego oraz ze sztuką leśną. Nadleśnictwo Bogdaniec poinformowało o tych nieprawidłowościach Starostę Gorzowskiego. Zostało to opisane w pkt 3.3. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 988,1022-1041)

3.7. Nadleśnictwo corocznie przysyłało do Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wlkp. informacje dotyczące nadzorowanych lasów niepaństwowych na druku L-03 -

⁴¹ W 2019 r. było to dziewięć wniosków, w 2020 r. - sześć wniosków, w tym jeden pisemny, a w 2021 r. (do 30 września) - trzy wnioski, w tym jeden w formie e-mailowej.

sprawozdania o lasach prywatnych (osób fizycznych i prawnych) w terminach wskazanych przez Starostwo. Sporządzane one były zgodnie z wytycznymi, na podstawie aktualnej dokumentacji jednostki i obejmowały: powierzchnię gruntów leśnych, w tym objętą UPUL i inwentaryzacjami stanu lasu, z podziałem na lasy będące w posiadaniu osób fizycznych i pozostałych osób prawnych.

Nadleśnictwo przekazywało również corocznie do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie informacje dotyczące nadzoru prowadzonego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa na podstawie zawartych porozumień.

(akta kontroli str. 1049-1088)

3.8. W zakresie spraw związanych z cechowaniem pozyskanego drewna w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa Nadleśnictwo Bogdaniec samodzielnie realizowało zadania wynikające z zawartych porozumień.

(akta kontroli str. 988)

3.9. W Nadleśnictwie, w latach 2019-2021 nie występowały utrudnienia i ograniczenia w zakresie realizacji zadań związanych z cechowaniem pozyskanego drewna w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str. 985)

3.10. Nadzór zewnętrzny nad realizacją zadań wynikających z porozumień w zakresie spraw związanych z nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa polegał na corocznym przesyłaniu:

- do Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wlkp. sprawozdania L-03 o lasach prywatnych (osób fizycznych i prawnych),
- do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie informacji dotyczących nadzoru prowadzonego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa na podstawie zawartych porozumień.

Ponadto pismami z 2018 r. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej⁴², Wojewoda Lubuski⁴³ oraz Starosta Gorzowski⁴⁴ informowali o konieczności odpowiedniego zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów niepaństwowych, w tym utrzymania i zapewnienia przez właścicieli lasów odpowiedniego stanu pasów przeciwpożarowych, dojazdów pożarowych oraz źródeł wody do celów przeciwpożarowych. Nadleśnictwo corocznie kontrolowane było przez Państwową Straż Pożarną, przy udziale przedstawiciela Nadleśnictwa w zakresie odpowiedniego zabezpieczenia przeciwpożarowego. Uwag w wyżej wymienionym zakresie dotyczącym lasów niepaństwowych Państwowa Straż Pożarna nie wносиła.

(akta kontroli str. 157-158, 1049-1088, 1089-1091)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Świadectwa legalności pozyskania drewna, o których mowa w art. 14a ust. 3 ustawy o lasach wystawiane w kontrolowanym okresie podpisywane były przez Leśniczego danego leśnictwa, nie zawierały oznaczenia „kopia”, a 16 z nich nie posiadało ponadto pieczęci nagłówkowej.

Nadleśniczy wyjaśnił, że w latach 2019-2021 wszystkie świadectwa legalności pozyskania drewna wystawiane były przez Leśniczych w ramach polecenia służbowego wydawanego przez Nadleśniczego. Polecenie to wynikało wprost z zakresów obowiązków Leśniczych, zgodnie z którymi Leśniczy wykonuje wszelkie czynności techniczno-gospodarcze, ochronne i administracyjne na terenie

⁴² Pismo Nr BZ-I.0460/1-4/18 z dnia 17.08.2018 r.

⁴³ Pismo Nr GN-III.710.20.2018.SMar. z dnia 29.08.2018 r.

⁴⁴ Pismo Nr OŚ.6164.1.2.2018 z dnia 17.09.2018 r.

powierzonego leśnictwa i w powierzonych jego nadzorowi lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa, wynikających z planów gospodarczych i harmonogramów prac ustalonych dla leśnictwa.

Nadleśniczy wyjaśnił ponadto, że „Nadleśnictwo wystawiało dokumenty świadectwa legalności pozyskania drewna w dwóch jednakowych egzemplarzach, które traktowane były jako oryginały. W niektórych przypadkach na świadectwach legalności pozyskania drewna znajdowała się pieczęć nagłówkowa leśnictwa, gdyż leśniczowie nie dysponowali drukiem świadectwa z pieczętką nadleśnictwa i przy wystawianiu tego dokumentu przybijali pieczętkę swojego leśnictwa”.

(akta kontroli str. 156-157,911-983)

OCENA CZĄSTKOWA

W Nadleśnictwie prawidłowo prowadzono nadzór nad realizacją zadań dotyczących lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na mocy zawartych porozumień. Rzetelne cechowano pozyskane drewno oraz rzetelnie wypełniano obowiązki powierzone w drodze porozumienia w zakresie sporządzania projektu sprawozdania L-03. Co do zasady drewno pozyskiwano zgodnie z dokumentacją urzędniczą. Stwierdzone uchybienia w zakresie sporządzania świadectw legalności pozyskania drewna nie miały istotnego wpływu na prawidłowość prowadzonego nadzoru.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

4. Planowanie i przeprowadzanie kontroli

4.1. W okresie objętym kontrolą Straż Leśna przeprowadzała doraźne kontrole środków transportu na obszarach leśnych Nadleśnictwa, w zakresie spraw związanych z drewnem.

W okresie tym Straż Leśna przeprowadziła następującą ilość kontroli:

- w 2019 r. - 62 kontrole,
- w 2020 r. - 31 kontroli,
- w 2021 r. (do 30 września) - 29 kontroli.

Z uwagi na to, że w toku tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, nie sporządzano z nich protokołów. Czynności kontrolne były dokumentowane raportami z kontroli wywozu drewna dokonanego na podstawie art. 47 ust. 2 pkt 3 ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 1205)

4.2. W okresie objętym kontrolą Straż Leśna przeprowadzała doraźne kontrole podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna w celu sprawdzania legalności pochodzenia surowców drzewnych, do czego była uprawniona na podstawie art. 47 ust. 2b ustawy o lasach.

W okresie tym Straż Leśna przeprowadziła następującą ilość kontroli:

- w 2019 r. - cztery kontrole,
- w 2020 r. - brak kontroli,
- w 2021 r. (30 września) - trzy kontrole.

Czynności kontrolne były dokumentowane protokołami z kontroli podmiotu gospodarczego zajmującego się obrotem i przetwarzaniem drewna lub innych produktów leśnych.

W wyniku tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 1206-1219)

4.3. W latach 2019-2021 Straż Leśna podejmowała następujące formy aktywności wymienione w art. 47 ust. 2 ustawy o lasach, w zakresie związanym z przedmiotem kontroli:

- legitymowanie osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, jak również świadków przestępstwa lub wykroczenia, w celu ustalenia ich tożsamości: w 2019 r. – 41 przypadków, w 2020 r. – 44 przypadki, natomiast do 30 września 2021 r. – 28 przypadków;
- nakładanie oraz pobieranie grzywien, w drodze mandatu karnego, w sprawach i w zakresie określonych odrębnymi przepisami: w 2019 r. – dwa przypadki, w 2020 r. – trzy przypadki, natomiast do 30 września 2021 r. – dwa przypadki,
- prowadzenie postępowań w sprawach o wykroczenia oraz udziału w rozprawach przed sądem rejonowym w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenie środków zaskarżenia do sądów rejonowych od rozstrzygnięć oraz apelacji do sądów okręgowych w sprawach zwalczania wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego – w 2021 r. – jeden przypadek.

(akta kontroli str. 1187-1204, 1223)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Nadleśnictwie planowano i przeprowadzano przez straż leśną kontrole środków transportu i kontrole podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna na obszarach leśnych, w sytuacjach tego wymagających.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Cechowanie drewna w sposób określony w § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna.
2. Prawdółowe sporządzanie świadectw legalności pozyskania drewna.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 15 listopada 2021 r.

Kontrolerzy

Sebastian Stępień
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Katarzyna Smereczyńska
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis